

Dunyo
adabiyoti
kutubxonasi



САВОЛЛАРГА

ЖАВОБЛАР

Ёхуд қаробадан
чиққан

САМКОТЕП

ВИКАС
СВАРУП



ЏАВОЛЛАРГА

ЖАВОБЛАР

ЁХУД ТАРОВАДАН
ЧИҚҚАН

МУАММОШЕР



ЯНГИ АСР АВЛОДИ

ТОШКЕНТ

2015

УЎК: 821.21-31

КБК: 84(5Инд)

С – 37

Сваруп, Викас

Саволларга жавоблар ёхуд харобадан чиққан миллионер: роман / Викас Сваруп. Инглиз тилидан Шаҳноза Раҳмонова таржимаси. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2015. – 360 б.

ISBN 978-9943-27-615-4

Илк дебют роман бўлишига қарамай ушбу асарнинг катта муваффақиятга эришиши муаллифни ҳам ҳайратга солди. Икки кун ичида босмадан чиқарилган роман ниҳоятда қисқа вақтда шуҳрат қозониб, дунёнинг 14 та тилига таржима қилинди ва Лондонда «Exclusive Books Boeke Prize» номли адабий мукофотни қўлга киритди.

Муаллиф сценарийси асосида суратга олинган «Харобадан чиққан миллионер» фильми 8 йўналиш бўйича Оскар мукофотини қўлга киритди. «Олтин глобус»нинг 7 мукофотига ва «BAFTA»нинг 7 та совринига сазовор бўлди. Айни дамда ушбу фильмнинг мусиқий кўринишлари ишлаб чиқилмоқда. Бу асар чин маънода Викас Сварупни миллионерга айлантирди, десак муболаға бўлмайди.

«Саволларга жавоблар» Мумбай харобаларида яшаган 18 ёшли йигит Рам Муҳаммад Томас тилидан ҳикоя қилинади. Унинг барча ташвишлари «Ким миллиардер бўлишни истайди?» кўрсатувида голиб чиққанидан сўнг бошланди. Телевизион шоу ташкилотчилари унинг қобилиятига шубҳа қилиб, йигитни қаллоблиқда айблаб қаматишади ва пулдан махрум қилиш йўллари ахтаришади.

Панжара ортидаги Томас ўз ҳақгўйлигини қандай исбот қилди? Харобада яшаб, ҳатто мактаб таълимини олмаган ўсмир илмли кишини иккилантирадиган саволларга қандай жавоб топди?

Ушбу асар мутолааси давомида етимликнинг аччиқ аламини тотган Рам Муҳаммад Томаснинг кемтик юрагидаги галаёнлару кечинмалар билан танишасиз...

Инглиз тилидан
Шаҳноза РАҲМОНОВА
таржимаси

ISBN 978-9943-27-615-4

© Викас Сваруп, «Саволларга жавоблар ёхуд харобадан чиққан миллионер». «Янги аср авлоди», 2015.

*Ота-онам Виноду ва Индра Сваруп,
шунингдек, бувамнинг отаси
Шри Ягадиси Сварупнинг ёрқин
хотирасига бағишлайман.*

МУҚАДДИМА

Мени қамашди. Телевикторинада ғолиб бўлганим учун. Пусиб ётган исқирт кўппак ўтлар орасидан сапчиб чиққани каби улар ҳам қуюқ туманли кечада қаердандир пайдо бўлишди. Эшикни синдириб, қўлимга кишан тақишди-ю, қоронғида чироқлари тинмай ёниб ўчаётган қора «Жип» томон олиб боришди. Тинчгина, тўс-тўполонсиз, бақир-чақирларсиз... Маҳаллийлардан бирортаси ўз кулбасидан, ҳатто бурнини ҳам кўрсатмади. Фақат қайсидир дарахтнинг шохида қуюқ барглар панасида ўтирган бойқушгина сирли сайраб қўйди.

Ўғри-киссавурлар қўним топган Дхаравада бугун тундагига ўхшаб пусиб келиб, қамоққа олишлар одатий ҳолга айланганди. Шаҳарнинг бу гадойтипмас, жин кўчаларида яшириниб ётган бирорта безорини қўлга тушириб, полиция идорасига олиб кетилмаган кун бўлмаса керак. Баъзи полициячилар жиноятчиларни кулбасидан судраб чиқишар, улар эса ўз навбатида йўл бўйи бақир-чақир қилиб, қайсарлик билан қонун ҳимоячиларига қаршилиқ кўрсатишарди. Бошқалари эса тинчгина кетишарди. Шундайлар борки, қамоққа олишларини кутиб яшайдилар. Тунда қизил чироқларнинг милтилашини кўришлари билан фурсат етиб келганини англайдилар ва энгил

нафас ола бошлайдилар. Мен ҳам бақирим, қаршилик кўрсатишим, қўшниларимни уйғотиб, ўзимнинг айбсизлигимни исботлашга уринишим мумкин эди, албатта. Бироқ нима фойда? Бу ерлик одамларнинг бирортаси мени қутқариш учун, ҳатто бармоғини ҳам қимирлатмаслигига ишончим комил. Улар ўз кулбаларининг остонасида уйқусираган кўзларини ишқаб, бир муддат навбатдаги бепул томошадан баҳра олиб, қараб туришади. «Мана, яна битта бетайинни қўлга туширишди!» – бу ерда яшайдиган мингларнинг оғзидан чиқадиган гап шу. Менинг айбдорманми, айбсизманми, сариқ чақалик аҳамияти йўқ, қайтага тинчини бузганим учун маза-бемаза гаплар билан каминанинг ўзи ҳеч қачон кўрмаган-билмаган фақат фариштамисол сиймоси хаёлларидагина яшайдиган онасини аямай сўкишади ва қулочларини кенг ёйиб, беписандлик билан бир тиришиб олишади-да, сўнг яна уйқуни қолган жойидан давом эттиргани кириб кетишади. Сизни ишонтириб айтишим мумкинки, менинг фавқулодда ғойиб бўлишим Осиёнинг мана шу улкан харобаларида яшайдиганлар учун у қадар катта йўқотиш эмас ва бу уларнинг фақирона ҳаётларига сира таъсир кўрсатмайди. Ит эгасини танимайдиган азим шаҳарнинг ғариблари тикилиб яшайдиган гадейтопмас жин кўчаларда ҳаёт ҳар тонг азонлаб доимгидек сув тўлдириш учун навбатга туриш билан бошланади. Соат етти яримдаги шаҳарга қатнайдиган поездга улгуриш мақсадида одамлар олдинга ўтишга интилар ва навбат таллашиб, жанжаллашиб қолишарди. Аниқ биладан, бу минглаб одамларнинг ҳеч бири мени нима учун қўлга олишгани ҳақида жиддий бош қотириб кўрмайди. Ишонсангиз, ярим тунда хароб кулбамнинг кичкинагина эши-

ги қаттиқ зарбалардан сўнг буткул синиб, узилиб тушгунига қадар, нима сабабдан қўлимга кишан тақишгани, ҳатто ўзимнинг ҳам етти ухлаб тушимга кирмаганди. Шаҳар ҳудудида бир қарич ерни қўлга киритиш учун аёвсиз, ҳаёт-мамот жанги кетаётган бир пайтда, бутун умр сассиқ ахлатхонада яшашга маҳкум этилганинга ақлинг ега бошлагач, бундан тушкунликка тушиб, фақат бойлар манфаати учун хизмат қиладиган қонунларга итоат қилмоқликдан бўйин товласанг, охирги манзил – қамоққа олиб бориши табиийдек, назаримда. Умидсизлик гирдобидида алаоқибат ўзинг ярим тунда бўлса ҳам хароб кулбанг ёнида қора жипнинг қизил чироқлари милтилаб нур сочишини кутишни бошлайсан. Хуллас, нега бақир-чақир қилиб оламни бошимга кўтармаганимни энди англаб етгандирсиз... Мабодо, аксини бажарганимда, ўша викторинага қатнашиб, оғримаган бошимга бало сотиб олганимни тап тортмай, юзимга айтгувчи одамлар ҳам топилади.

Ниҳоят, нутқларининг охирида кўрсаткич бармоқларини бигиз қилиб, маҳаллий донишмандларнинг сўзларини эслатиб қўядилар: «Бу жамиятда бойлар ва камбағаллар ўртасидаги чегарани бузишга асло рухсат берилмайди!» Чинданам, чўнтагида ҳемири ҳам йўқ менга ўхшаган ғариб официантни бу викторинага иштирок этишга нима мажбур қилди? Ахир, курашдан иборат шафқатсиз ҳаётда тинч яшаш учун қўл-оёқдан фарқли ўлароқ, аввало, бошни бошқаришда эҳтиёткор бўлишимиз талаб қилинади-ку! Қанийди, қўшниларим менинг шоуда саволларга қандай жавоб берганимни атиги бир бора кўришса эди!.. Афсуски, кўрсатув ҳали эфирга узатилмаган-да! Аммо миш-мишлар алақачон тарқалиб улгурганди. Узун-қулоқ гапларга қараганда, мен

викторина голиби бўлибман... Бу худди лотереяга ўхшайди. Миллиард рупий соҳиби...

Янгиликни эшитган официант ўртоқларим ресторанда ажойиб кеча уюштиришди. Биз тун яримлаб қолгунга қадар еб-ичиб, рақсга тушдик. Илк марта кечки овқатга Рамцанинг бемаза бўтқаси йўқ эди. Биз бешюлдузли Марин-драв меҳмонхонасининг ошхонасида тайёрланган овқатлар – товукли ош, сих-кабоб, буғда ҳил-ҳил пишган қўй гўштини буюртгирдик. Барменимиз қадаҳ сўзи айтаркан, ҳаяжонлаганидан титраб, дудуқланиб, она сути оғзидан кетмаган ёшгина қизига уйланишимни сўради. Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг, вайсақи хўжайиним ўша тун тинимсиз иршайиб, мендек содиқ қулига анчадан буён берилиши пайсалга солинаётган ойлик маошимни охирги чақасигача санаб, олижаноблик билан қўлимга тутқазди ва энг ҳайратланарлиси, ўша тунда у каминани илк маротаба «онгсиз махлуқ» дея ҳақоратламади, бироқ ишонтириб айтишим мумкинки, мен фақирнинг бу қувончи ҳеч ҳам узоққа чўзилган эмас.

Ҳозир Годбоул каминани шундай масхара қилади. Камерада оёқларимни қучоқлаб, олтмиш фунт келадиган эшикдан кўзларимни узмай тикилиб турибман. Қаршимдаги кичкина тирқишдан қуёш нури тушяпти. Камера дим ва зах. Оёқ остида мангонинг қолдиқларига минглаб ғужғон ёпишиб олган чивинлар ғунғиллаб, асабимга тегаетгандилар. Ҳолсиз ва ғамгин митти суварак оёғимга чиқишга зўр бериб тиришарди. Мени эса очлик қийнай бошлаганди. Ошқозоним тинмай фарёд чекарди. Ҳойнаҳой, мени иккинчи марта сўроқ қилишади. Мана, ниҳоят чексиздек туйилган кутиш онлари охирлаб, каминани олиб кетгани келишди. Бошқа биров эмас, яна муҳтарам

инспектор жанобларининг шахсан ўзлари. Аслида бу қонун ҳимоячисига муҳтарам деб эмас, балки бу сўзга бир оз ўзгартириш киритиб муттаҳам, дея таъриф берсам тўғрироқ бўлади-ю, бироқ минг афсуслар бўлсинким, бундай ўйларни сиртга чиқариш яхшиликка олиб бормаслигини бизга болаликдан уқтиришган-да! Годбоул унчалик қари эмас, нари борса қирқ ёшлар атрофидаги одам эди. Сочи сийраклашиб, кал бўлиб бораётганди. Пўрсилдоқ бўлка нонни эслатувчи лўнда юзида велосипеднинг рулига ўхшаб қайириб қўйилган қалин қора мўйлови бор. У йўлак бўйлаб оғир-оғир қадам ташлаб, у ёқдан бу ёққа юрганида катталашиб қолган қорни шими устида осилиб турарди. «Яшамагур чивинлар!» Инспектор жиғибийрон бўлиб, юзи атрофида айланиб юрган чивинни қўли билан ҳайдайди. Аммо фаросатсиз чивин ҳадеганда ортга чекинмайди. Мўйловли инспекторнинг чинакамига жаҳли чиқди. Уни тинчитмаса бўлмайдигандек, вужудидаги бутун қаҳр-ғазабини йиғиб, йиртқич шер каби ўкирганча унинг ортидан югурди ва уни қўли билан уриб ўлдирмоқчи бўлди, бироқ чивин тушмагур ҳам пишиқ чиқди-да. Бунақа хавф-хатардан қочиб, кўзи пишиб кетган шекилли, чаққонлик қилиб, ҳужумга чап бериб қолди.

Годбоулнинг бугун чиндан ҳам кайфияти йўқ эди, нафақат чивинлар, балки жазирама иссиқдан ҳам хуноби ошаётганди. Инспектор ҳар замон ҳар замонда пешанасидан оқаётган терни енглари билан артиб қўярди. Жаҳлдор қонун ҳимоячисига ҳаммасидан ҳам кўра кўпроқ менинг исмим ёқмаётганди.

– Рам Муҳаммад Томас, қандай бемаънилик? Ҳамма динларни қўшиб ташлашибди! Наза-

римда, онажонинг отанг кимлигини англолмаган кўринади? – дейди у баттар жиғибийрон бўлиб.

Қоним қайнаса-да, ноилож ҳеч қачон кўрмаган онам шаънига айтилган бу ҳақоратни эшитиб, эшитмаганга оламан. Миршаблар тергов хонаси олдида бир қатор бўлиб тизилиб туришарди. Бу ичкарида катта мансабдаги шахс ўтирганидан далолат берарди. Бекорчи лаганбардорлар тўдаси еганини ҳазм қилолмай, кавш қайтараётган молга ўхшаб, эрталабдан паан¹ чайнашарди. Формадаги бу қўғирчоқлар ифлос кўзларини каминага қадашганди. Годбоул мени тергов хонасига худди мажбурий олиб кираётгандай, остонага қадам босишим билан қутилмаганда ортимдан хона ичкарисига томон итариб юборди. Йил давомида содир этилган қотилликлар, ўғриликлар, сони қайд қилинган плакат ёнида икки киши тик турибди. Улардан бирини – аёллардек, тўғрироғи, рок юлдузларига ўхшаб сочларини ўстириб олган эркакни илгари кўрганман. У телевикторинани ёзиб олишда иштирок этганди. Ўша куни қулоғига махсус мосламани тақиб, бошловчига зарур кўрсатмаларни бериб турганди. Иккинчиси – тақир бошли, оқ танли кишини эса мутлақо танимайман. У эгнига бинафшаранг костюм кийганди, бўйнига эса сабзиранг галстук таққанди. Фақат оқ танлиларгина нафас олиб бўлмайдиган ёзнинг ҳозирги иссиқ жазирамасида ҳам костюм кийиб юришади. Зап одатлари бор-да бу ажнабийларнинг! Хонанинг тепасидаги вентилятор бор кучи билан ишлаётган бўлса-да, дераза йўқлиги сабаб, ичкарида

¹ Паан – ҳазм қилиш тизимини яхшилайти. Бу усул Ҳиндистонда кенг тарқалган. У чайналадиган ёнғоқ ва аччиқ таъм берадиган бошқа фойдали доривор ўсимликлардан тайёрланади.

тоза ҳаво тақчил эди. Қўнгилини айнитадиган зах ва нам ҳиди ҳукмрон бўлган хонада тезроқ ҳаммаси ниҳоясига етишини интиқ кутаётгандим. Бузуқ ҳаво фақат ўртада турган жонсиз стол ва унинг атрофидаги учта стулгагина таъсир этмаётганди. Годбоул нотаниш оқ танлининг юзига тикилиб, мени худди цирк сахнасига олиб чиқаётган шерни таништиргандай, исмимни баланд овозда эълон қилди:

– Мана у, сэр, Рам Муҳаммад Томас!

Ўз навбатида ҳалиги одам ҳам пешанасидан оқаётган терни рўмолчаси билан эринмай ҳафсала билан артаркан, худди маймуннинг фанга номаълум турини илк марта кўраётгандай, менга бошдан-оёқ шошмасдан синчиклаб разм солди.

– Бизнинг фолибимиз топилди! Тан олишим керакки, у мен ўйлаганимдан кўра анча каттароқ кўринаркан.

Унинг галати шевада сўзлаётгани диққатимни тортди. Шунга ўхшаш ёқимсиз сўзлашиш услубини мен Аграга Бостон ва Балтимордан келган сайёҳларда учратганман. Америкалик қаршимдаги курсига чўкди. Ажнабийнинг юз терисида бўртиб чиққан яшил томирлари эса дарахт шохларини эслатарди. Оқ танли пиёнисталарникига ўхшаш қип-қизил беўхшов бурнини ҳар замон бир рўмолчаси билан артиб қўяркан, кўмқўк кўзларини каминага қадади.

– Салом, яхшимисиз? – шундай деб мурожаат қилди у менга. – Мен Нейл Жонсон, телевикторинани рўйхатдан ўтказган «Нью эйж телемедиа» компаниясининг вакилиман. Бу Билли Нанда – продюсер.

Мен эса сукут сақлаб турибман. Ахир маймунлар гапирмайди. Бунинг устига инглиз тилида.

Америкалик Нандага қайрилди:



Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/oz/asar/1624> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/1624> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию
можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/1624>